

پیشگفتار

واشنگتن وعدهٔ کمک دادند، بلکه گونه‌ای رقابت میان آنها برای پیوستن به جنگ در افغانستان پدید آمد.

در این میان دولت قرقیزستان که از گسترش ناامنی در کشورش از سوی گروه‌های اسلام‌گرای تندرو ترس داشت، احساس کرد که به پشتیبانی آمریکا نیاز دارد و از همین رو حاضر شد حق ایجاد پایگاه نظامی به آمریکا بدهد. در سپتامبر سال ۲۰۰۱، پارلمان قرقیزستان موافقت خود را با استقرار یک پایگاه نظامی آمریکایی در مناس اعلام کرد و سپس نیروها و تجهیزات نظامی آمریکا در مناس استقرار یافتند.

در پاسخ به این پرسش کسه چرا دولت قرقیزستان چنین زود با ایجاد این پایگاه نظامی موافقت کرده است باید به موارد زیر اشاره کرد:

● رهبران قرقیزستان امید بسیار داشتند که بتوانند از راه همکاری نظامی با آمریکا کمک‌های اقتصادی بیشتری دریافت کنند و مشکلات اقتصادی را که عامل اساسی ناامنی‌های سیاسی و اجتماعی در کشورشان بود، از میان بردارند؛

● استوار کردن پایه‌های حاکمیت ملی؛ از آنجا که قرقیزستان نظامی غیردموکراتیک دارد، رهبران آن امیدوار بودند در سایهٔ پشتیبانی آمریکا از شدت انتقادهای بین‌المللی دربارهٔ وضع حقوق بشر در آن کشور کاسته شود؛

● توسعه و تجهیز ارتش ملی با کمک گرفتن از آمریکا در زمینه‌های جنگ‌افزایی، مالی و آموزشی؛

● اعمال فشار بیشتر بر گروه‌های اسلامی مبارز در قرقیزستان؛ رهبران قرقیزستان انتظار داشتند که واشنگتن آنها را در این مبارزه کمک کند؛ و

● اشتراك منافع با آمریکا در مورد افغانستان؛ بی‌ثباتی در افغانستان همچنان که خطری برای منافع ملی آمریکا به‌شمار می‌آید، برای قرقیزها هم خطرناک است (البته اینکه آیا حضور آمریکا در افغانستان موجب ثبات در آن کشور شده است یا نه، جای بحث فراوان دارد) که پرداختن به آن بیرون از حوصلهٔ این مقاله است.^۱

با رویدادهای ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ در آمریکا و به دنبال آن جنگ افغانستان در مارس ۲۰۰۲، برای نخستین بار آمریکاییان توانستند در جمهوریهای آسیای مرکزی که نزدیک به دو سده زیر نفوذ و سلطهٔ روسها بودند، بویژه ازبکستان، قرقیزستان و تاجیکستان، حضور مستقیم پیدا کنند. نیاز آمریکا و همپیمانانش به سرزمینهای منطقه برای تدارک جنگ و حمله به افغانستان، ایالات متحده را واداشت تا در برخی از آن جمهوریها پایگاه نظامی برپا کند. در این میان، آمریکاییان دو پایگاه نظامی یکی در خان‌آباد در نزدیکی تاشکند پایتخت ازبکستان، و دیگری در مناس (Manas) در نزدیکی بیشکک پایتخت قرقیزستان ایجاد کردند.

حضور نظامی آمریکا در منطقه تهدیدی جدی برای روسها شمرده شد و مسکو نیز برای رفع خطرهای احتمالی، در پی ایجاد پایگاه نظامی در آسیای مرکزی برآمد و نخستین گام را با برپایی پایگاه نظامی کانت (Kant) در قرقیزستان برداشت. بدین سان کشور کوچک قرقیزستان دو پایگاه نظامی متعلق به دو قدرت بزرگ آمریکا و روسیه را در خود جای داد.

این مقاله بر آن است تا با تجزیه و تحلیل حضور نظامی این دو قدرت در قرقیزستان به این پرسش اساسی پاسخ دهد که چرا دولت قرقیزستان با این دو قدرت رقیب کنار آمده و به هر دو اجازه داده است در خاکش پایگاه نظامی داشته باشند. فرض مقاله بر این است که بیشکک هم با «کارت آمریکا» و هم «کارت روسیه» بازی می‌کند تا بتواند امنیت خود را از در ابعاد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی تأمین کند.

حضور نظامی آمریکا در قرقیزستان:

پایگاه نظامی مناس

هنگامی که در سپتامبر ۲۰۰۱ دولت آمریکا از کشورهای منطقهٔ آسیای مرکزی خواست در «جنگ با تروریسم» مشارکت کنند، رهبران این جمهوریها خیلی زود پاسخ مثبت دادند. آنان نه تنها همکاری خود با جورج بوش را اعلام کردند و به

حضور نظامی آمریکا و روسیه در آسیای مرکزی: مورد قرقیزستان

دکتر عنایت‌الله بزدانی
عضو هیات علمی گروه علوم
سیاسی و اقتصاد در دانشگاه تهران

○ قرقیزستان تنها

کشور در آسیای مرکزی بود که تظاهرات ضد جنگ عراق در آن دیده شد. حتی کارکنان و دانشجویان دانشگاه آمریکایی در بیشکک و نیز اعضای بسیاری از سازمانهای غیردولتی در این تظاهرات شرکت کردند. این، در حقیقت گونه‌ای تحول سیاسی در قرقیزستان به شمار آمد.

ترکستان» - Islamic Movement of Turkistan) (IMT) به کار خود ادامه داد و حتی شعبه‌هایی از آن در پاکستان و کشمیر اقدام به عضوگیری کردند. از جمله طرحهای اعلام شده این جنبش يك رشته کارهای خرابکارانه در منطقه آسیای مرکزی از راه افغانستان بوده است. این جنبش همچنین در سال ۲۰۰۳ مسئولیت دو انفجار در قرقیزستان را به عهده گرفته بود.^۶ و برخی اهداف نظامی از جمله پایگاههای نظامی آمریکا در منطقه مورد توجه این جنبش بوده است. در ۴ نوامبر ۲۰۰۳ مقامات رسمی قرقیزستان اعلام کردند که ۳ تن از اسلام گرایان را که در افغانستان آموزش دیده بودند به اتهام حمله به پایگاههای نظامی دستگیر کرده‌اند.^۷

جنگ عراق چالشی دیگر در روابط بیشکک و واشنگتن بوده است. قرقیزستان تنها کشور در آسیای مرکزی بود که تظاهرات ضد جنگ عراق در آن دیده شد. حتی کارکنان و دانشجویان دانشگاه آمریکایی در بیشکک و نیز اعضای بسیاری از سازمانهای غیردولتی در این تظاهرات شرکت کردند.^۸ این، در حقیقت گونه‌ای تحول سیاسی در قرقیزستان به شمار آمد. دولت بیشکک از نشان دادن پشتیبانی خود از ایالات متحده آمریکا خودداری کرد و به گروه دولتهای «خواهان جنگ» نپیوست و آقایف ابراز امیدواری کرد که «عملیات نظامی در عراق به زودی پایان یابد و حوادث انسانی پایان یابد.»^۹ نگرانی اصلی بیشکک از این بود که گسترش جنگ در عراق از يك سو موجب انحراف توجه و امکانات از افغانستان به عراق شود و از سوی دیگر با گسترش فعالیتهای تندروانه امنیت منطقه آسیای مرکزی به مخاطره افتد. در اصل، عادی‌سازی اوضاع در افغانستان، بعنوان مسئله‌ای مهم در دیدگاه امنیتی رهبران منطقه باقی خواهد ماند. از دید این رهبران، از زمان حمله به افغانستان تاکنون اقدامات کافی برای بازگرداندن شرایط به حالت عادی در افغانستان صورت نپذیرفته و در مقابل، کمکهای مالی کمتر و صلح در میان گروههای قومی و سیاسی شکننده تر شده و امکانات و فرصتها به مخاطره افتاده است.^{۱۰}

این انگیزه‌ها دولت قرقیزستان را هر چه بیشتر به سوی همپیمانی با آمریکا پیش برد به گونه‌ای که برپایی پایگاه نظامی مناس با ۱۵۰۰ نیرو و بعنوان يك استراتژی درازمدت - اگر نه همیشگی - ارزیابی شده است. يك تحلیل‌گر قرقیزی می‌نویسد: «استقرار ماشین نظامی آمریکا در منطقه آسیای مرکزی [از جمله قرقیزستان] يك حرکت حساب شده است و دستکم برای پنج تا ده سال طراحی شده است، یا برای ۱۵۰ سال آینده.»^۲ عسکر آقاییف، رئیس جمهوری پیشین قرقیزستان، بارها به اهمیت حضور نظامی آمریکا در آسیای مرکزی به منظور ایجاد ثبات و امنیت جمهوریهای منطقه اشاره کرده است. او در مدت دیدارش از واشنگتن در سپتامبر ۲۰۰۲ آمریکا را همپیمان اصلی و مهم و همکار استراتژیک قرقیزستان خواند و امنیت را مهمترین جنبه روابط دو دولت شمرد.^۳ همچنین به گزارش مطبوعات قرقیزستان، جرج بوش آقاییف را نزدیکترین دوست آمریکا در منطقه معرفی کرده بود.^۴

گرچه دولتمردان قرقیزستان برای تأمین امنیت خود دل به اتحاد نظامی با آمریکا بسته بودند اما مسائلی بویژه پس از جنگ افغانستان پیش آمد که آنان را به تأمل و تفکر واداشت.

نخست، از آنجا که یکی از مشکلات بزرگ قرقیزستان ورود مواد مخدر از افغانستان به این کشور بوده، برخلاف انتظار، خروج طالبان از صحنه قدرت سیاسی تأثیری در کاهش این مشکل نداشته است؛ برعکس، از سال ۲۰۰۱ به شمار معتادان به هروئین در قرقیزستان افزوده شده است به گونه‌ای که شهروندان آن کشور از اینکه آمریکا و متحدانش بتوانند مشکل تولید مواد مخدر در افغانستان را حل کنند، قطع امید کرده‌اند.^۵

از سوی دیگر، با اینکه انتظار می‌رفت با قتل (احتمالی) جمعه نمقانی، یکی از رهبران حرکت اسلامی از پاکستان (Islamic Movement of Uzbekistan - IMU) بوسیله نیروهای آمریکایی در افغانستان در نوامبر ۲۰۰۱، این جنبش که در قرقیزستان نیز فعالیت دارد تضعیف شود، این حرکت در همان سال با عنوان تازه «حرکت اسلامی

بر سر هم، این چالشها و رویدادها دولت بیشکک را به بازنگری در سیاست امنیتی خود واداشته و بویژه آنرا به سوی همکاری نظامی دوباره با روسیه رانده است.

حضور نظامی روسیه در قرقیزستان: پایگاه نظامی کانت

روسیه بیش از دو سده است که بر منطقه آسیای مرکزی سیطره دارد. حتی با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱ روسها حاضر نبوده‌اند و نیستند که این باصطلاح «حیات خلوت» را از دست بدهند؛ هر چند بروز مشکلات داخلی در روسیه، تغییر و تحولات منطقه‌ای و بویژه ورود قدرتهای بزرگ، حضور روسیه را با چالش‌های جدی روبه‌رو کرده است. با حضور مستقیم نظامی آمریکا در منطقه در پی رویدادهای ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ و ایجاد پایگاههای نظامی در کشورهای چون ازبکستان و قرقیزستان، مسکو دست به تلاشهای گسترده‌ای زده است تا نفوذ مؤثر خود در منطقه را باز یابد؛ اگر چه در این زمینه، خواست دولتهایی چون قرقیزستان، بنا به دلایل پیش گفته به همکاری دوباره با روسیه را نیز نباید از نظر دور داشت.

در حقیقت با ایجاد پایگاههای نظامی آمریکا در آسیای مرکزی، برای نخستین بار نیروهای آمریکایی در مرزهای جنوبی روسیه استقرار یافتند. در پاسخ به چنین حرکتی، بسیاری از روسها معتقد بودند که مسکو باید همه توان و امکانات خود را به کار گیرد تا این منطقه در چارچوب حوزه نفوذ روسیه بماند. ۱۱ گنادی سلزنیف (Gennady Seleznyov) رئیس دوماي روسیه ضمن اعلام این نکته که مسکو نمی‌خواهد آمریکا پایگاههای نظامی متعدد در آسیای مرکزی داشته باشد تأکید کرد: «از نظر ژئوپلیتیکی حضور روسیه در آسیای مرکزی بسیار مهم است و باید دست به هر کار بنزیم تا [این منطقه] جایی هر چه مهمتر [در سیاست خارجی ما] پیدا کند.»^{۱۲}

در این راستا مسکو دست به يك رشته اقدامات

امنیتی زده است که از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

● سازماندهی نیروی واکنش سریع و استقرار آن به گونه موقت در قرقیزستان؛

● تقویت نیروهای پاسدار روسی در مرزهای تاجیکستان و مذاکره با دولت قرقیزستان با هدف دستیابی به يك توافق بلندمدت برای استقرار آنها در آن کشور؛

● افزایش تبادل اطلاعات نظامی؛

● تلاش در جهت همکاری نزدیکترین نیروهای مرزی روسیه و قرقیزستان با یکدیگر و همچنین حفاظت مشترک مرزها؛ و از همه مهمتر ● در اختیار گرفتن پایگاه نظامی کانت در قرقیزستان.^{۱۳}

در پی تلاشهای مسکو برای بازیابی قدرت خود در منطقه آسیای مرکزی، در ۲۲ سپتامبر سال ۲۰۰۳ وزیران دفاع روسیه و قرقیزستان موافقت‌نامه‌ای در مورد واگذاری پایگاه نظامی کانت به روسیه امضا کردند. گرچه هنوز نیروهای روسی به گونه گسترده در منطقه و بویژه در تاجیکستان حضور دارند، این نخستین بار است که پس از نزدیک به ۱۳ سال مسکو يك پایگاه نظامی در پشت مرزهایش در منطقه به دست آورده است. این پایگاه که از اکتبر ۲۰۰۳ فعال شده، کاربرد دوگانه دارد، یعنی هم امکانات و تجهیزات هوایی و هم امکانات امنیتی در آن مستقر شده است. در حقیقت این پایگاه وابسته به نیروهای واکنش سریع سازمان امنیت جمعی (Collective Security Organization) است که کشورهای ارمنستان، بیلاروس، قرقیزستان، روسیه و تاجیکستان را در بر می‌گیرد. در مراسم گشایش پایگاه نظامی کانت در ۲۳ اکتبر ۲۰۰۳ پوتین رئیس جمهوری روسیه ضمن مهم ارزیابی کردن این پایگاه نظامی برای روسیه گفت: «با ایجاد پایگاه نظامی در قرقیزستان هدف ما تقویت امنیت منطقه بوده است؛ منطقه‌ای که ثبات در آن عاملی مهم و اثرگذار بر امنیت بین‌المللی است.»^{۱۴} او همچنین تأکید کرد که «پایگاه نظامی روسیه در کانت به منظور تثبیت امنیت قرقیزستان و مردمانش و همچنین تأمین منافع کشورهای عضو سازمان

○ روسیه پیش از دو سده است که بر منطقه آسیای مرکزی سیطره دارد. حتی با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱ روسها حاضر نبوده‌اند و نیستند که این باصطلاح «حیات خلوت» را از دست بدهند؛ هر چند بروز مشکلات داخلی در روسیه، تغییر و تحولات منطقه‌ای و بویژه ورود قدرتهای بزرگ، حضور روسیه را با چالش‌های جدی روبه‌رو کرده است.

ضعیف‌ترین نیروی نظامی را دارد، کمک گرفتن از قدرتهای بزرگ حائز اهمیت باشد.

چنان‌که گفته شد، بیم گسترش فعالیت گروههای تندرو اسلامی و تهدیدهای برخاسته از بی‌ثباتی در افغانستان، دولت قرقیزستان را به همکاری نظامی با واشنگتن رهنمون شد. کابای کارابکف رئیس کمیته سیاست اطلاعاتی پارلمان قرقیزستان در مصاحبه‌ای با رادیو آزاد اروپا گفت:

اوضاع در آسیای مرکزی دستخوش دگرگونی است و اگر نتوانیم خود را با شرایط سیاسی تازه هماهنگ کنیم، قرقیزستان با مشکل رویه‌رو خواهد شد. از دید من، این تصمیم [همکاری نظامی با آمریکا و دادن پایگاه نظامی به آن] بیش از هر چیز با هدف تأمین امنیت مرزهای قرقیزستان گرفته شده است. اینکه موافقت کرده‌ایم این پایگاه [مناس] در اختیار دولت آمریکا قرار گیرد نباید تنها نشانه پشتیبانی ما از آن کشور به‌شمار آید، بلکه این همکاری نظامی نشان می‌دهد که آمریکا نیز قرقیزستان را در مبارزه با تروریسم پشتیبانی می‌کند.^{۱۷}

در خصوص حضور نظامی روسیه در قرقیزستان، بیشکک برداشتی مشابه دیدگاهش درباره حضور نظامی آمریکا دارد. اسان تویوف وزیر دفاع قرقیزستان گفته است که حضور نظامی روسیه در کشورش با هدف تأمین صلح و ثبات قرقیزستان که با خطر اسلام‌گرایی تندرویه‌رو است، صورت پذیرفته است.^{۱۸} وی وجود خطرهایی چون بنیادگرایی اسلامی را از جمله چالش‌هایی دانسته که قرقیزستان را به سوی همکاری نظامی با روسیه سوق داده است؛^{۱۹} گرچه نباید از نظر دور داشت که پاره‌ای از تحلیل‌گران مانند بالاشنکو، همکاری نظامی با روسیه را حرکتی با هدف حفظ قدرت و موقعیت شخص آقایف رئیس‌جمهوری قرقیزستان ارزیابی کرده‌اند.^{۲۰}

بنابراین می‌توان گفت که چالش‌ها و خطرهایی که مهار کردن و از میان بردن آنها به گونه چشمگیر خارج از دایره توان و ظرفیت و امکانات قرقیزستان

امنیت جمعی از جمله روسیه طراحی شده است.^{۱۵}

گرچه پوتین گفت که این پایگاه رقیب پایگاه نظامی آمریکا در قرقیزستان نیست، اما برخی تحلیل‌گران غربی و منطقه‌ای این حرکت مسکورا گونه‌ای موضع‌گیری مستقیم در برابر استقرار نیروهای آمریکایی در منطقه آسیای مرکزی دانسته‌اند.^{۱۶} پایگاه نظامی کانت که دو سال پس از استقرار ارتش آمریکا در آسیای مرکزی آغاز به کار کرده است، تنها ۳۰ کیلومتر با پایگاه آمریکاییها در مناس فاصله دارد.

پایگاههای نظامی آمریکا و روسیه و

منافع قرقیزستان

با تحلیل انگیزه‌ها و مسائل مربوط به دو پایگاه نظامی مناس و کانت وابسته به آمریکا و روسیه در کشور کوچک قرقیزستان این پرسش پیش می‌آید که چرا دولت قرقیزستان به هر دو قدرت اجازه داده است در سرزمینش پایگاه نظامی برپا کنند. در پاسخ باید گفت که با توجه به بنیه نظامی ضعیف دولت قرقیزستان و وجود خطرهایی که برشمرده شد، امنیت همواره مهمترین مسئله‌ای بوده است که همکاری بیشکک با هر دو قدرت را توجیه کرده است؛ و طبیعی به نظر می‌رسد که برای کشور کوچک و ضعیفی چون قرقیزستان که چه در داخل و چه از نظر همسایه‌ها و منطقه دچار چالش‌های امنیتی چشمگیر است و چنان‌که جدول زیر نشان می‌دهد در میان کشورهای آسیای مرکزی

جدول: شمار نیروهای نظامی جمهوریهای

آسیای مرکزی (۲۰۰۱)

کشور	شمار نیروها
ازبکستان	۵۹۰۰۰
تاجیکستان	۹۰۰۰
ترکمنستان	۱۴۰۰۰
قرقیزستان	۶۰۰۰
قزاقستان	۶۴۰۰۰

The Military Balance, 2001-2002, Oxford: Oxford University Press, 2003.

○ بیم گسترش فعالیت گروههای تندرو اسلامی و تهدیدهای برخاسته از بی‌ثباتی در افغانستان، دولت قرقیزستان را به همکاری نظامی با واشنگتن رهنمون شد.

در باره آن نیازمند گذشت زمان است، ولی بی گمان این نکته نباید از نظر دور بماند که قرقیزستان از پیامدهای منفی رقابت تنگاتنگ و جدی دو قدرت در خاک خود در امان نخواهد بود و دیر یا زود با چالشهای تازه‌ای در ابعاد داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی روبرو خواهد شد و ضعف و ظرفیت محدود آن کشور، احتمال تنش میان روسیه و آمریکا را افزایش خواهد داد.

منابع

1. G.W. Lapidus, "Central Asia in Russian and American foreign policy after 11 September", Panel Discussion at University of California, Berkeley, 29 October 2001, pp. 17, at [lapidus 2001-1029.pdf](#) [7 pages, 24 KB (accessed 12/4/2004)]; M. Denison, "Central Asia's new Romance with the West: A match made in Heaven", *Central Asia-Caucasus Analyst*, 16 January 2002, pp. 11-13; D. Hiro, "Bush's Uzbek Bargain", *The Nation*, 29 October 2001, p. 2; C. Jakypova, "US campaign poses threat to Central Asia", Institute for War and Peace Reporting, Bishkek, 2 February 2002; A. Aslam, "Central Asia: On the periphery of New Global War", *Foreign Policy in Focus*, 24 September 2001, pp. 1-3; M. Laumulin, "Central Asia after 11 September", *Central Asia and the Caucasus*, Vol. 16, No. 4, 2002, pp. 27-35; F. Hill, "Contributions of Central Asian Nations to the Campaign Against Terrorism", Testimony before the Senate Committee on Foreign Relations, Subcommittee on Central Asia and South Caucasus, Washington, 13 December 2001.
2. Turat Akimov, "Antiterror", at [www.icb.kg/2002/april/11](#). (accessed 20/10/2004)
3. *Vechernii Bishkek*, 24 September 2002.
4. *Vechernii Bishkek*, 26 September 2002.
5. *Kabar*, No. 2, May 2003, Kyrgyzstan.
6. James Purcel Smith, "The IMU: Alive and kicking?", *Central Asia-Caucasus Analyst*, 24 September 2003.
7. Sultan Jumagulov, "Kyrgyz 'terror' arrests questioned", *Reporting Central Asia*, No. 244, 7 November 2003.
8. *Vermia MN*, 16 April 2003.
9. Egamberdy Kabulov, "Concern rising in Kyrgyzstan about US-led war in Iraq", *Eur-*

بوده دولت بیشکک را واداشته است تا از امکانات و توانمندیهای مسکو و واشنگتن بهره گیرد. آفایف از يك سو منافع کشور خود را در گرو همکاری و همپیمانی سیاسی- نظامی نزدیک با آمریکا دیده و کوشیده است در برابر این همکاری کمکهای لازم را دریافت کند و از سوی دیگر تلاش کرده است با جلب نظر مسکو و دادن پایگاه نظامی به روسیه در قرقیزستان از چتر امنیتی روسها برخوردار گردد. او در مراسم گشایش پایگاه نظامی کانت گفت: «ما اتحاد قرقیزستان و روسیه را مهمترین عامل حفظ امنیت منطقه‌ای و جهانی می‌شماریم. قرقیزستان یکی از عوامل کلیدی در آسیای مرکزی است و خود را بعنوان پایگاه [نظامی] مهم روسیه در منطقه ارزیابی می‌کند.»^{۲۱}

نتیجه گیری

حضور نظامی و استقرار نیروهای آمریکا و روسیه در منطقه آسیای مرکزی از جمله در قرقیزستان، باید واقع‌بینانه در چارچوب منافع ملی هر دو قدرت نقد و بررسی شود؛ گرچه در این میان دولتهای منطقه نیز کوشیده‌اند از این رهگنر منافع خود را بیشینه کنند. در همین راستا است که دولت قرقیزستان از ایجاد پایگاه نظامی دو قدرت در خاک کشور استقبال کرده است. بیشکک تلاش کرده است با بازی کردن کارت آمریکا و روسیه ضریب امنیتی خود را بالا ببرد. در حقیقت از دید دولت قرقیزستان، در شرایط پیش‌بینی ناشدنی، همپیمانی امنیتی با دو قدرت بزرگ بهتر از همپیمانی با یکی از آنها خواهد بود.

برخلاف برخی دیگر از جمهوریهای آسیای مرکزی چون ازبکستان که در راه همپیمانی با يك قدرت بزرگ و بهره‌گیری از همکاری نزدیک با آمریکا همچون ابزاری در برابر روسیه گام نهاده‌اند، دولت قرقیزستان از رهیافتی متفاوت سود جست و استراتژی همپیمانی با دو قدرت به جای يك قدرت را برگزیده است.

اینکه آیا به‌واقع حضور نیروهای دو قدرت در قرقیزستان ضریب امنیتی آن کشور را افزایش خواهد داد، موضوعی است که داوروری درست

○ چالشها و خطرهایی که مهار کردن و از میان بردن آنها به گونه چشمگیر خارج از دایره توان و ظرفیت و امکانات قرقیزستان بوده دولت بیشکک را واداشته است تا از امکانات و توانمندیهای مسکو و واشنگتن بهره گیرد.

○ برخلاف برخی دیگر
از جمهوریهای آسیای
مرکزی چون ازبکستان که
در راه همپیمانی با یک
قدرت بزرگ و بهره‌گیری از
همکاری نزدیک با آمریکا
همچون ابزاری در برابر
روسیه گام نهاده‌اند، دولت
قرقیزستان از رهیافتی
متفاوت سود جست و
استراتژی همپیمانی با دو
قدرت به جای یک قدرت
را برگزیده است.

1 November 2003.

16. S. Shermatova, "Russia's Motives in Kyrgyzstan", *Russia Weekly*, No. 237, 27 December 2002, p. 14; S. Rosenberg, "Kyrgyzstan agrees Russian base", *BBC*, 29 September 2003; A. Blua, 'Kyrgyzstan: Putin to Attend Official Opening of Russian Air Base', *RFE/RL*, 22 October 2003, and S. Blagov, "Russia drops an anchor in Central Asia", *Asia Times*, 23 October 2003.

17. J-C. Peuch, "Central Asia: US Military Buildup Shifts Spheres of Influence", *RFE/RL*, 11 January 2002, p.6.

18. Z. Eshanova, "Central Asia: Diplomatic Visits Highlight US, Russian Competition", *RFE/RL*, 4 December 2002, p.5.

۱۹. همان.

۲۰. همان و

S. Jumagulov, "Superpowers Compete in Kyrgyzstan", *RCA*, No. 200, Bishkek, 28 April 2003, pp. 7-9.

21. www.president.kg/press/appearance/626 (accessed 10/2/2005).

asia Insight, 7 April 2003.

10. www.kyrgpress.org.kg/03/mar/05/9.htm (accessed 25/11/2004)

11. S. Shermatova, 'Moscow Steps Up Central Asian Interest', *RCA*, No. 125, Moscow, 17 June 2002, pp. 11-13.

12. L. Jonson, "Russia and Central Asia: Post-11 September, 2001", *Central Asia and the Caucasus*, Vol. 1, No. 19, 2003, pp. 56-69.

13. O. Antonenko and K. Pinnick, "Russia's foreign and security policy in Central Asia: the regional perspective", *The IISS Russian Regional Perspectives Journal for Foreign and Security Policy*, No. 2, 2003, pp. 4-13, and R. Dongfeng, "The Central Asia policies of China, Russia and the USA, and the Shanghai Cooperation Organization process: a view from China", Working Paper, International Peace Research Institute (SIPRI), Stockholm, October/December 2003, pp. 14-18.

14. "Putin Opens an Air Base in Kyrgyzstan", *The Moscow Times*, 24 October 2003, p. 2.

15. Leila Saralaeva, "Kyrgyzstan sticks close to Russia", *Reporting Central Asia*, No. 243,

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی